

РОЗДІЛ VIII «АКТИВІЗАЦІЯ СОЦІАЛІЗУЮЧИХ МОЖЛИВОСТЕЙ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ»

Сучасний розвиток соціономічної діяльності, її перетворення на суспільно-значущий феномен обумовлює особливу актуальність проблеми ефективної підготовки майбутніх фахівців означеної сфери до організації рекреаційної діяльності й використання рекреаційних ресурсів у професійній діяльності. Створення стійких тенденцій розвитку рекреаційної діяльності можливе за умови постійного підвищення якості підготовки фахівців соціономічної сфери, здатних кваліфіковано і грамотно забезпечувати організовану анімаційну діяльність особистості з метою організації змістового дозвілля, пізнавально-освітньої діяльності та задоволення соціально-культурних потреб.

Успішна професійна діяльність вимагає сьогодні від фахівця соціономічної сфери високого професіоналізму, активності, творчості, глибоких знань, умінь і навичок як предметно-професійного, так і специфічного характеру, пов'язаного з особливостями професійної діяльності. Сучасний випускник вузу за соціономічним фахом повинен вміти організовувати і проводити заходи не тільки соціально-педагогічної, а й рекреаційної спрямованості для різних груп населення. Отже, рекреаційна діяльність є складовою частиною професійної діяльності фахівців соціономічної сфери.

Особливістю рекреаційної діяльності є те, що вона спрямована на реалізацію рекреаційних потреб, відновлення і розвиток фізичних і духовних сил людини, її інтелектуальне вдосконалення і характеризується самоцінністю не тільки результатів, а й самого процесу. Рекреаційна активність фахівця професії "людина-людина" – одна з визначальних форм соціально-професійної активності фахівця даної сфери, фундаментальна якість людської свідомості й загальнолюдської культури, змістовний аспект соціальної взаємодії і спілкування.

Загальні проблеми підготовки спеціалістів соціономічної сфери досліджували І.М. Богданова, В.Г. Бочарова, О.В.Безпалько, Р.Х. Вайнола, М.А. Галагузова, І.Д.Зверева, А.Й. Капська, І.А. Липський, Л.І. Міщик, В.А.

Поліщук, С.Я.Харченко тощо. Ними розроблені базові положення щодо змісту професійної підготовки соціального педагога, розкрито окремі аспекти цієї підготовки та формування професійних компетенцій фахівця. Аналіз робіт, що представляють зміст і технології підготовки соціальних педагогів, показав, що дослідження даної проблеми у вузі ведеться в певних аспектах: становлення професійної зрілості соціального педагога (Р.С. Дімухаметов, М.А. Ємельянова, С.В. Сальцева тощо); професійна підготовка соціального педагога на основі соціально-педагогічного підходу (Н.Ф. Басов, В.М. Басова, Б.З. Вульф, Ю.Н. Галагузова тощо); досвід практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів узагальнений Ю. Галагузовою, О. Поляковою, Г. Сорвачьовою, З. Фалинською, С. Фурдуй, Г. Штиновою та ін. Також досліджувалася проблема формування окремих видів професійної компетентності соціального педагога. Теоретичні засади рекреаційної діяльності розглядалися закордонними та вітчизняними науковцями (О. Жданова, В. Жолдак, Л. Заневська, В. Зігунов, І. Приступа, І. Смаль, В. Смаль та ін.). Дослідженню різних аспектів рекреаційної освіти опосередковано приділяли увагу у працях О. Андрєєвої, О. Благій, Є. Колотової, Л. Лук'янової. Перед нами постали не розв'язані в попередніх дослідженнях суперечності між соціальною потребою в організації рекреаційної діяльності і підготовці майбутніх фахівців соціономічної сфери до використання їх соціолізуючих можливостей.

Рекреаційна діяльність є складовою частиною професійної діяльності фахівців соціономічної сфери. Особливістю рекреаційної діяльності є те, що вона спрямована на реалізацію рекреаційних потреб, відновлення і розвиток фізичних і духовних сил людини, її інтелектуальне вдосконалення і характеризується самоцінністю не тільки результатів, а й самого процесу. Рекреаційна активність фахівця професії "людина-людина" – одна з визначальних форм соціально-професійної активності фахівця даної сфери, фундаментальна якість людської свідомості й загальнолюдської культури, змістовний аспект соціальної взаємодії і спілкування.

В тій чи іншій формі рекреаційна діяльність входить в усі акти життєдіяльності людини. Останнім часом в освітній галузі актуалізуються питання, пов'язані з пошуком нових шляхів та удосконаленням традиційних стратегій професійної підготовки соціальних педагогів (О. Безпалько, І. Зверева, А. Капська, Л. Мардахаєв, В. Поліщук, А. Рижанова, З. Фалинська, С.

Харченко), одним з яких є проблема підготовки спеціалістів до використання можливостей рекреації в своїй професійній діяльності. Даний напрям розглядався з різних позицій: широкосоціальному, в широкому і вузькому педагогічних сенсах. У вітчизняній педагогіці є дослідження, присвячені феномену рекреації, в яких вона визначається як найважливіша сфера суспільного життя і незаперечна умова життєздатності особистості (А.В. Баранов, Л.А. Гордон, І.Ф. Дементьєва, В.Ю. Йонайтис, Ю.Д. Красильников, Є.А. Котляров, О.В. Філіппов тощо). Основи організації змістовного дозвілля обґрунтовані в зарубіжних дослідженнях рекреації, які в основному спрямовані на соціологічні та психологічні аспекти рекреаційної діяльності людини (Макс Каплан, Джон Келлі, М.Ньюмейер, Дж. Неш, Стенлі Паркер, Джей Шивере тощо). Соціологічні дослідження рекреації - одне з найпродуктивніших напрямків наукового осмислення цього феномена. Проте варто зауважити, що у вітчизняній педагогічній сфері рекреаційна діяльність, зокрема соціального педагога – явище досить нове, і питання підготовки майбутніх фахівців до використання соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності залишається нерозробленим, надзвичайно актуальним і таким що потребує теоретичної розробки для подальшого впровадження в практичну сферу.

Отже, *метою нашого дослідження* є обґрунтування необхідності використання рекреаційної діяльності в соціально-педагогічній сфері, підвищення її соціалізуючого потенціалу (оздоровлення, рекреації й цілісного розвитку особистості) та рівня особистісно-орієнтовної професійної підготовки фахівців соціономічної сфери.

Рекреаційна діяльність заснована на використанні рекреаційних ресурсів, які представляють собою сукупність природних і антропогенних об'єктів і явищ, які можуть бути використані для відпочинку, лікування і туризму. Практично всі регіони України мають різноманітні рекреаційні ресурси.

У процесі дослідження можливостей використання рекреаційної діяльності в соціально-педагогічній сфері нами були використані наступні теоретичні методи (ретроспективний аналіз досвіду вузівської підготовки; порівняльний аналіз наукової літератури, моделювання та проектування результатів і процесів їх досягнення на різних етапах пошукової роботи); емпіричні (педагогічне спостереження, аналіз щоденників самоконтролю навчальної діяльності студентів); діагностичні процедури (анкетування, бесіда);

пілотне дослідження, констатувальний і формуючий експерименти; ранжування; математична й статистична обробка даних, отриманих у ході дослідження.

Сутність рекреації як соціально-культурного явища визначається цілісністю і взаємодоповнюваністю її структурних компонентів: рекреаційних потреб і цінностей особистості; індивідуальних установок і стилів рекреативної поведінки особистості; рекреаційною активністю особистості як мотивованого прагнення до задоволення рекреаційних потреб; рекреативною діяльністю як формою реалізації рекреативної активності. Рекреація детермінується не тільки об'єктивною потребою людського організму у відновленні свого психофізичного балансу, а й потребами у засвоєнні соціальних норм і правил рекреативної поведінки; потребою в освоєнні соціокультурного простору дозвілля та рекреації; потребою в "оволодінні" ресурсами рекреативно-дозвільної інфраструктури.

Як умову готовності студентів – фахівців соціономічної сфери до використання соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності нами було визначена загальна соціальна активність студентів. Структура соціальної активності являє собою сукупність стрижневих сутнісних якостей, що визначають її суспільну спрямованість в різних видах діяльності. Відповідальність, організованість, самостійність, ініціативність - якості соціально активної особистості, що забезпечують інтенсивність діяльності і визначають міру особистої участі в соціально значимій діяльності в залежності від рівня їх сформованості. Вони формуються і проявляються в різних видах діяльності, зокрема й в рекреаційній. Особистість знаходить можливість продуктивно здійснювати соціально значиму діяльність, виявляючи ці якості за умови глибокого усвідомлення значущості змістовної і процесуальної сторін власної діяльності для себе і суспільства.

З метою виявлення рівня готовності студентів – фахівців соціономічної сфери до використання соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності були визначені основні критерії і показники означеного процесу, на підставі яких можна судити про ефективність підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери. Основним показником ефективності роботи вузу в даному напрямку є ступінь підготовленості студента до реалізації повною мірою соціально-педагогічних функцій, з урахуванням специфічних особливостей

рекреаційної діяльності. На наш погляд, основні критерії професійної готовності до використання можливостей рекреаційної діяльності можуть виглядати так:

- *мотиваційно-ціннісний* компонент — мотиваційно-ціннісне ставлення до рекреаційної спрямованості соціально-педагогічної діяльності (мотиви, інтереси, ціннісні орієнтації, рефлексія особистісного росту). В мотиваційно-ціннісний компонент увійшли наступні критерії: сформованість професійного та навчального мотивів; розуміння необхідності рекреаційної діяльності; захопленість рекреаційною діяльністю, прагнення до творчої самореалізації;

- *когнітивно-інтелектуальний* компонент представлений системою знань про способи і форми соціально-педагогічної рекреації, про її вплив на учасників рекреаційної діяльності, про способи підвищення ефективності соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності (визначається наступними критеріями: повнота, глибина, об'єм, системність та стійкість знань змісту рекреаційної діяльності, сформованість пізнавальної активності);

- *діяльнісно-творчий* компонент включає предметно-професійну готовність до практичного використання отриманих знань, знання норм и правил організації рекреаційної діяльності для різних контингентів учасників; володіння вміннями самостійно розробляти рекреаційні програми для установ різного типу, визначаючи відповідні засоби і методи: інтерес до проектування змісту і нових способів організації рекреаційної роботи, передбачає наявність умінь побудови рекреаційної діяльності, володіння способами і прийомами її регулювання в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності, фасилітацію і засвоєння основ аніматорського мистецтва (процес фасилітації призводить до підвищення ефективності групової роботи, залученості та зацікавленості учасників, розкриття їх потенціалу; аніматорська майстерність передбачає вміння організовувати інноваційну діяльність по залученню учасників рекреаційної діяльності в активні, творчі, такі що взаємозбагачують, міжособистісні відносини). Деяльнісно-творчий компонент пов'язаний з творчим дослідженням процесу підготовки і представлений результатами виконання творчих завдань, практичних рекреаційних заходів;

- *аналітико-рефлексивний* компонент включає самооцінку своїх особистісних якостей, адекватну рівню професійної підготовленості відповідно до процесу вирішення професійних завдань, самопізнання, ставлення до себе.

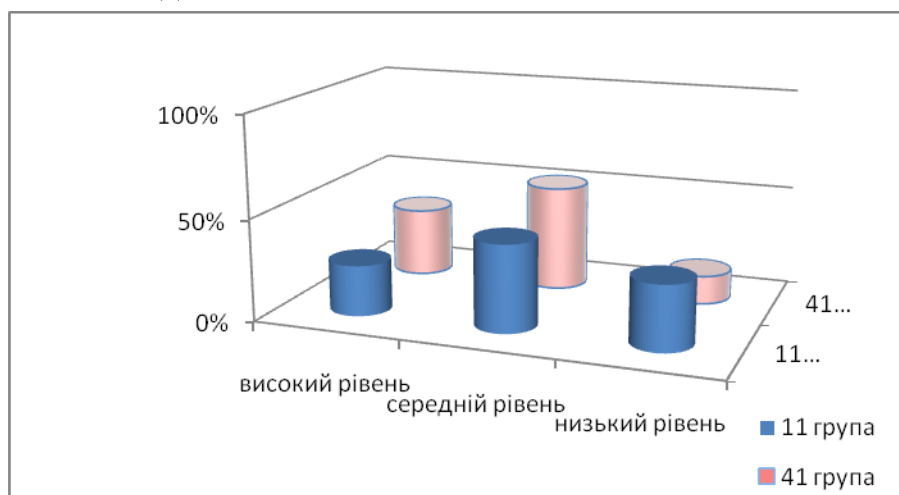
Передбачає здатність аналізувати власні можливості щодо використання рекреаційної діяльності в практичній роботі соціального педагога, вміння вносити необхідні корективи, співвідносити цілі й результати).

На констатувальному етапі, для проведення діагностичного дослідження нами були використані методика Л.І. Вассермана та Н.В. Гуменюка "Тип поведінкової активності", призначена для діагностики типів поведінки людини, рівня її загальної активності, та особливостей особистості, що впливають з цього та методика М.І. Рожкова вивчення соціалізованості (соціальної адаптивності, активності, автономності, моральної вихованості) особистості.

Домінуюча спрямованість соціальної активності людини фіксується як життєва позиція, яка займається ним та визначається за критеріями рівня залучення до сфери праці. Якісний аналіз результатів дослідження дає можливість оцінити життєві ідеали, ієрархію життєвих цілей і уявлень про норми поведінки, які людина розглядає як еталон.

За методикою вивчення соціалізованості (соціальної адаптованості, активності, автономності, моральної вихованості) особистості М.І. Рожкова нами були виявленні наступні результати серед студентів 1-го та 4го курсу, які представлені у вигляді графічних діаграм.

Анкета на виявлення соціальної активності студентів включає в себе 50 запитань та складається з таких показників: показник пізнавальної активності; показник сімейно-побутової активності; показник суспільно-політичної активності; показник дозвіллевої активності.

Діаграма відображає результати критерію адаптованості студентів за рівнями (високий, середній, низький).

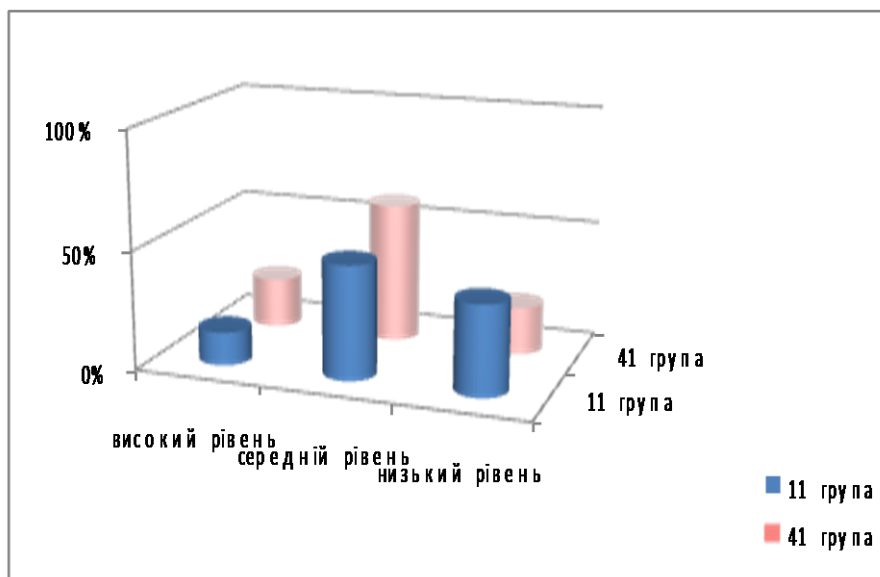
Серед студентів 11 групи було виявлено, що:

- до високого рівня відносяться 5 студентів з 21 (25 % з 100%);
- до середнього рівня відносяться 9 студентів з 21 (43% з 100%);
- 7 студентів з 21 (32% з 100%) відносяться до низького рівня.

Результати дослідження студентів 41 групи показують:

- до високого рівня адаптованості відносяться 6 студентів з 18 (34% з 100%);
 - середній рівень включає в себе 9 студентів з 18 (52% з 100%);
 - 3 студента з 18 (14% з 100%) відносяться до низького рівня.

Критерій автономності за методикою вивчення соціалізованості особистості М.І. Рожкова, показав нам такі результати:

Діаграма критерію

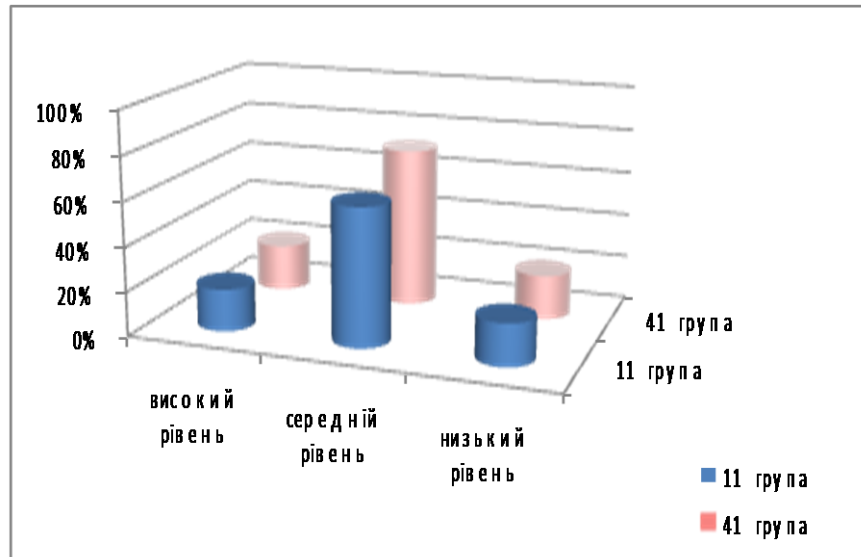
автономності показує нам наступні результати студентів 11 групи:

- До високого рівня відносяться 3 студента з 21 (14% зі 100%);
- 10 студентів з 21 (48% зі 100%) відносяться до середнього рівня;
- Низький рівень охоплює 8 студентів з 21 (38% зі 100%);

За результатами 41 групи за критерієм автономності ми виявили, що:

- 14 студентів з 18 (21% зі 100%) відносяться до високого рівня за критерієм автономності;
- Середній рівень охоплює 11 студентів з 18 (59% зі 100%);
- Низький рівень включає в себе 3 студента з 18 (20% зі 100%).

За критерієм соціальної активності:

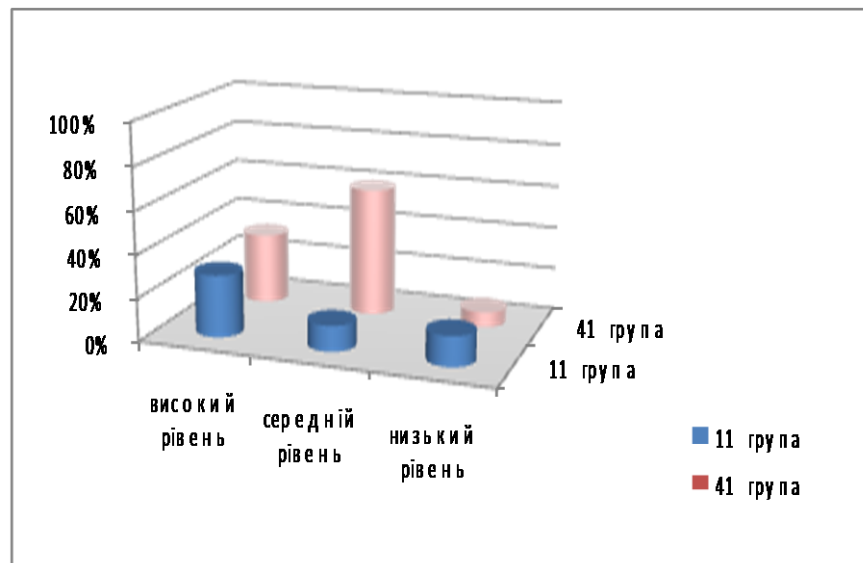

Результати 11 групи критерію соціальна активність говорять нам про те, що до високого рівня відносяться 4 студента з 21 (19% зі 100%); до середнього рівня відносяться 13 студентів з 21 (62% зі 100%). Низький рівень охоплює 4 студента з 21 (19% зі 100%).

Результати дослідження студентів 41 групи показують:

- Високий рівень охоплює 5 студентів з 18 (27% зі 100%);
- До середнього рівня відносяться 12 студентів з 18 (66% зі 100%);
- Низький рівень включає в себе 1 студента з 18 (7% зі 100%).

Діаграма критерію моральної вихованості показує нам такі результати:

Результати 11 групи по критерію моральної вихованості показали те, що:

- До високого рівня відносяться 6 студентів з 21 (29% зі 100%);
- До середнього рівня відносяться 12 студентів з 21 (57% зі 100%);
- До низького рівня відносяться 3 студента з 21 (14% зі 100%).

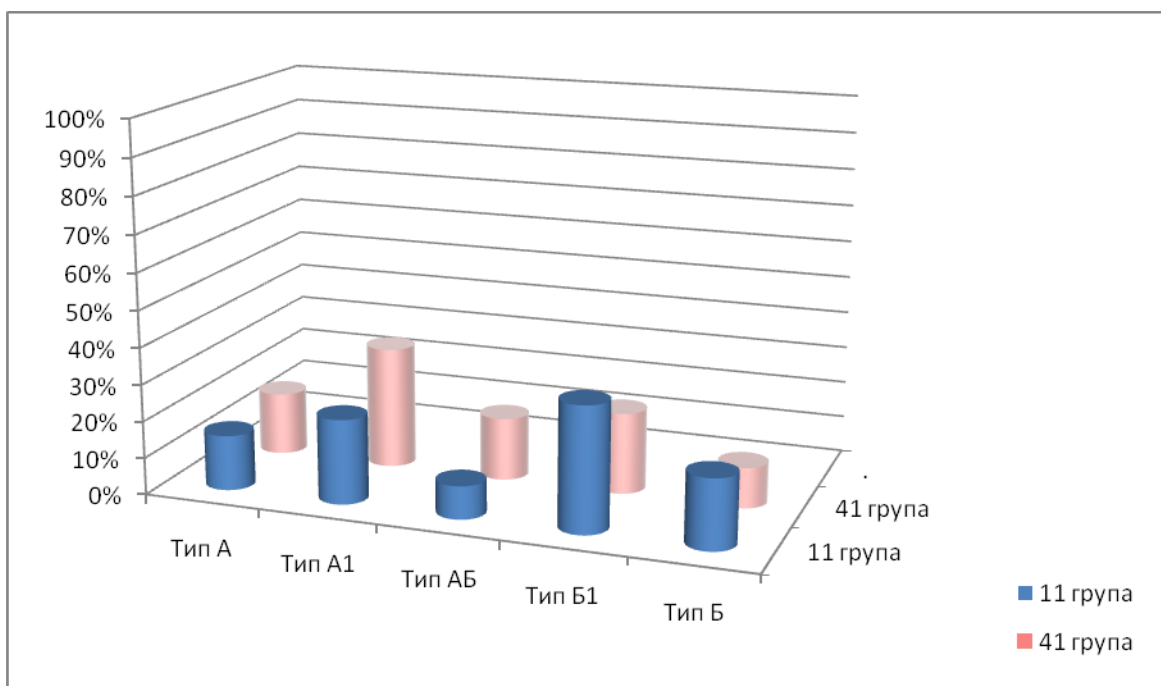
Результати діагностування серед студентів 41 групи за критерієм моральної вихованості ми виявили, що:

- Високий рівень охоплює 6 студентів з 18 (33% зі 100%);
- До середнього рівня відносяться 11 студентів з 18 (60% зі 100%);
- До низького рівня відносяться 1 студент з 18 (7% зі 100).

Таким чином, ми бачимо, якщо результати за методикою вивчення соціалізованості (соціальної адаптованості, активності, автономності, моральної вихованості) особистості М.І. Рожкова отримують коефіцієнт більше трьох, то можна констатувати високий ступінь соціалізованості дитини, якщо ж він більше двох, але менше трьох, то це свідчить про середній ступінь розвитку соціальних якостей. Якщо коефіцієнт виявляється менше двох балів, то можна припустити, що окрема особистість має низький рівень соціальної адаптованості.

Наступним кроком у діагностичному дослідженні була методика Л.І. Вассермана та Н.В. Гуменюка «Тип поведінкової активності», що призначена для діагностики типів поведінки людини, рівня її загальної активності, і, що впливають з цього, особливостей особистості. Авторами-розробниками тесту виділені наступні 5 типів:

1. Виражена поведінкова активності Типу А.
2. Тенденція до поведінкової активності типу - А (умовно - тип А1).
3. Проміжний (перехідний) тип особистісної активності - тип АБ.
4. Тенденція до поведінкової активності типу - Б (умовно - Б1).
5. Виражений поведінковий тип особистісної активності - тип Б.

Діаграма відображає результати дослідження, серед яких результати 11 групи представлені показниками:

- До поведінкової активності типу А відносяться 3 студента з 21 (15% із 100%);
- Поведінкова активність типу А1 охоплює 5 студентів з 21 (23% із 100%);
- Проміжний (перехідний) тип особистісної активності - тип АБ включає в себе 2 студентів з 21 (9% із 100%);
- До поведінкової активності типу Б1 відносяться 7 студентів з 21 (34% із 100%);
- Поведінковий тип особистісної активності - тип Б включає 4 студента з 21 (19% із 100%).

Результати дослідження 41 групи показують, що :

- Виражена поведінкова активності типу А охоплює 3 студента з 18 (17% із 100%);
- Тенденція до поведінкової активності типу - А1 включає в себе 6 студентів із 18 (33% із 100%);
- До проміжного типу особистісної активності - типу АБ відносяться 3 студента з 18 (17% із 100%);
- До поведінкової активності типу Б1 відносяться 4 студента з 18 (22% із 100%);

- Виражений поведінковий тип особистісної активності - тип Б охоплює 2 студента з 18 (11% із 100%).

Для того, щоб картина результатів була цілісною, слід охарактеризувати поведінкові типи особистісної активності:

1. Виражена поведінкова активності Типу А. Гіперактивна, понад енергійна, нетерпляча, імпульсивна особистість.

2. Тенденція до поведінкової активності типу - А (умовно - тип А1). Енергійна, яка прагне до змагальності, без амбітності й агресивності, з підвищеною діловою активністю особистість.

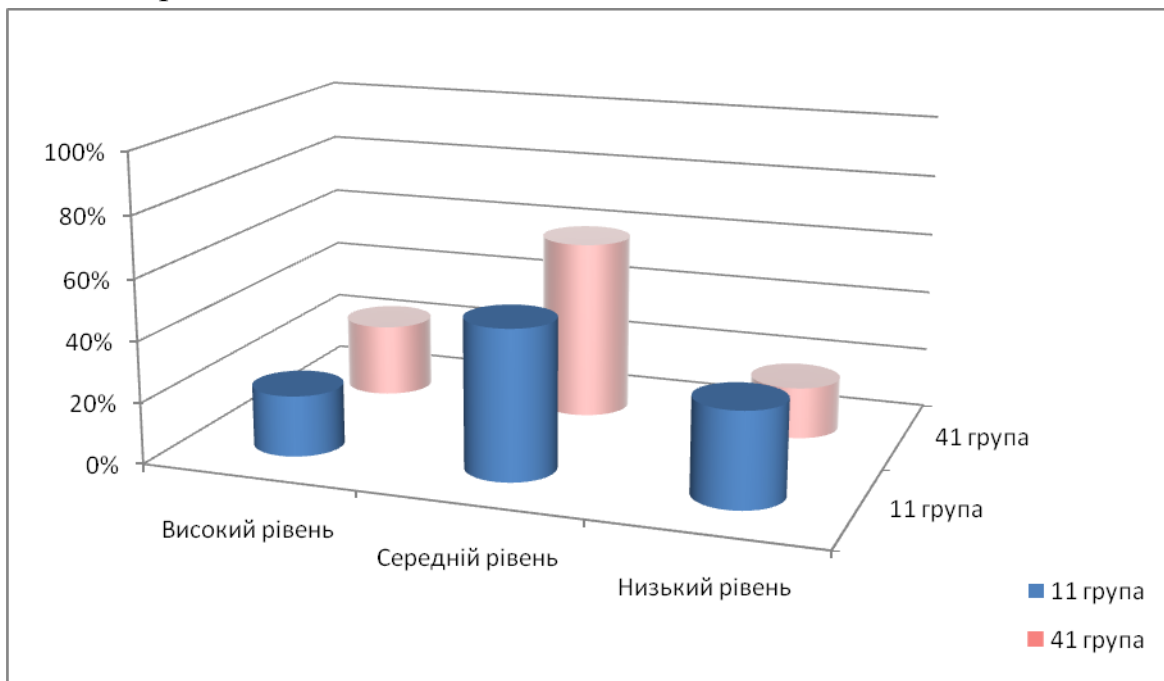
3. Проміжний (перехідний) тип особистісної активності - тип АБ. Збалансована, з неявній схильністю до домінування, впевнена, емоційно-стабільна особистість

4. Тенденція до поведінкової активності типу - Б (умовно - Б1). Рациональна, обережна, некваплива, з помірною активністю особистість.

5. Виражений поведінковий тип особистісної активності - тип Б.

Невпевнена, сумніваються, уникає відповідальності, пасивна особистість.

Результати анкетування, що має за мету виявити соціальну активність загалом представлені:

Дана діаграма відображає результати діагностування 11 групи:

- До високого рівня відносяться 4 студентів з 21 (20% зі 100%);

- До середнього рівня відносяться 10 студентів з 21 (49% зі 100%);
- До низького рівня відносяться 7 студента з 21 (31% зі 100%).

За результатами діагностування студентів 41 групи виявили, що:

- Високий рівень охоплює 4 студентів з 18 (24% зі 100%);
- До середнього рівня відносяться 11 студентів з 18 (59% зі 100%);
- До низького рівня відносяться 3 студент з 18 (17% зі 100%).

За результатами констатувального етапу експериментального дослідження щодо виявлення рівня готовності майбутніх соціальних педагогів до використання соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності можна зробити висновок, що більшість студентів не мають спеціальної підготовки в означеному напрямку. З огляду на дану обставину, можна припустити, що в процесі традиційної предметно-теоретичної підготовки не реалізовується означена мета, формування у них необхідного і достатнього рівня спеціальних знань не досягається. Ймовірно, це пов'язано, по-перше, з недостатньою увагою до спеціальної теоретичної і практичної підготовки (щодо розкриття значущості рекреаційної діяльності в роботі соціального педагога, актуалізації увагу на питаннях специфіки соціально-педагогічної роботи в рекреаційному аспекті) в рамках вивчення окремих дисциплін, а, по-друге, з відсутністю міжпредметних інтеграції системи спеціально-професійних знань. Імовірно, є необхідність у виявленні змісту та технології формування спеціальних знань студентів до роботи щодо використання соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності на основі інтегративного підходу.

Отримані в ході дослідної роботи результати, дозволяють зробити наступний висновок за рівнями соціальної активності молоді. Результати діагностичного анкетування дали нам підставу для умовного визначення трьох рівнів соціальної активності студентської молоді – високий, середній та низький.

Високий рівень соціальної активності. Студенти високого рівня мають *глибинні, різнобічні зв'язки із соціумом, реалізують себе як суб'єкти суспільних відносин. Готові до соціальної взаємодії, що виявляється у формі усвідомлення смислу життя, здорового суперництва, примноження своїх достоїнств тощо. Розкривають і реалізують власну індивідуальність, закладені природою здібності, нахили, таланти, проводять підготовку до свідомого вибору місця в*

житті, формують національну самосвідомість, особистісну самотворчість, удосконалюють свою душу.

Середній рівень соціальної активності студентів. Такі студенти намагаються все ж таки реалізувати себе у соціумі, розкрити власні здібності, мають достатній рівень адаптивності, готові до соціальної взаємодії, розвивають і практикують особистісну відповідальність через співпрацю з іншими, проте стикаються з деякими проблемами організації своєї дозвіллевої діяльності, проблемами у сімейно-побутовій сфері. Вміють оцінювати інформацію, що здобувається через ЗМІ: друковані видання, радіо і телебачення, проте не цікавляться цим в достатньому розмірі, мають посередню суспільно-громадянську активність.

Низький рівень соціальної активності. В таких студентів низький рівень адаптивності, вони соціально скуті, інтереси спрямовані на внутрішній світ. Мають низьку суспільно-громадянську активність, безпорадність щодо ефективного впливу на суспільне життя, політичні й економічні зміни; підпорядковують власні думки і пріоритети колективним, відсутні зразки індивідуального способу життя та корпоративні принципи організації діяльності.

Таким чином, дослідно-експериментальна робота визначила певні рівні сформованості соціальної активності студентської молоді. Вивчення проблеми соціальної активності студентської молоді показує необхідність розроблення і реалізації програми дослідно-експериментальної роботи з формування активності студентів в соціальній сфері, забезпеченні та впровадженні системи підтримки соціальних ініціатив молоді, розвитку позитивних форм саморядування і самодіяльності молоді, створити в освітньому закладі розвиваюче, морально-сприятливе і емоційно насичене середовище, ситуацію успішності.

Формуючий етап експериментального дослідження передбачав впровадження у процес підготовки майбутніх соціальних педагогів елективного спецкурсу "Технології соціально-культурної рекреації", орієнтованого на практичну підготовку студентів – соціальних педагогів до роботи щодо забезпечення рекреації різних соціальних груп:

- технології формування рекреаційних потреб і цінностей особистості;
- технології стимулювання рекреаційної активності особистості;

- технології організації рекреативної діяльності;
- технології формування установок і стилю рекреативної поведінки особистості;

- технології соціально-культурної анімації (складання портфоліо таких різновидів як: портфоліо досягнень педагога-аніматора, в якому підсумовувалися особистісні досягнення студента; рефлексивне портфоліо, в якому аналізувалися та оцінювалися студентом цілі, хід і результати своєї навчальної роботи; портфоліо вражень та проблемно орієнтоване портфоліо яке відображало цілі, процес, результат вирішення конкретної проблеми (навчальної, професійної, наукової). Студентам пропонувався матеріал зі складання портфоліо у вигляді технологічної карти, яка включала оцінні листи, проекти, плани виступів, презентації, звіти тощо).

У процесі практичної підготовки майбутні фахівці соціономічної сфери навчалися:

1. Технології організації рекреаційних заходів як event. Використання ресурсів event-технології, під якою розуміється інноваційна діяльність по залученню учасників освітнього процесу в event-заходи, суть яких зводиться до того, що кожне з них перетворюється на виняткову подію, насамперед, з точки зору учасників. Педагогічний потенціал "event-технології" полягає: в реалізації особистісних запитів у проведенні культурного дозвілля, в розкритті якостей і властивостей особистості, в їх розвитку, у формуванні рекреаційної культури учасників event-заходів [4]. В останні роки в сфері event-заходів активізувався такий напрямок, як соціокультурна анімація. Анімаційна діяльність - це "синергетична пригода" людини, при якій в самій людині виявляються приховані установки (структури-атрактори) на сприятливе і здорове майбутнє, яке стає способом побачити світ по-іншому, активно вбудуватися в цей світ, розглянути старі проблеми в новому світлі, переформулювати питання, перереконструювати проблемне поле [1, с. 38].

2. Збору та накопиченню інформації про рекреаційний простір та використанню методу SWOT-аналізу, за результатами якого склали туристично-рекреаційний кластер м. Одеси й Одеської області.

Накопичення необхідної інформації про рекреаційний простір та її використання в процесі активізації рекреаційної діяльності майбутніх фахівців соціономічної сфери - найбільш значимий і трудомісткий етап організації

означеного процесу. Проблема акумулювання інформації з регіонів в рамках цієї роботи була вирішена за рахунок застосування краудсорсінгу, як найбільш перспективного і активно розвивається явища в сучасному інформаційному просторі. Краудсорсінг - використання необхідних відомостей про досліджувані об'єкти, отриманих від значного масиву свідомо обізнаних людей (фахівців, туристів, мандрівників), інтегрованих в єдине інформаційне поле за рахунок ресурсів мережі Інтернет. Поява нових, все більш детальних відкритих джерел просторових даних у вільному доступі - одна з тенденцій, які сприяють виконанню нового виду географічних досліджень [4]. Краудсорсінг в контексті рекреації і туризму - явище не нове і використовується мандрівниками досить давно (тематичні портали, спільноти і форуми). Таким чином, Інтернет-спільнота виступає як основне джерело загальногеографічної і спеціальної туристської інформації. Найбільш відомим прикладом краудсорсінгом є OpenStreetMap (<http://www.openstreetmap.org/>) - некомерційний проект зі створення силами спільноти учасників - користувачів мережі Інтернет докладних безкоштовних просторових даних території всього світу (OSM).

Процес активізації соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності майбутніх фахівців соціонімічної сфери передбачав навчання студентів використанню методу SWOT-аналізу, з метою формування рекреаційного кластера Одеської області. Результати SWOT-аналізу, проведеного студентами виявили позитивні фактори, зокрема, наявність значущого рекреаційного та туристичного потенціалу Одеської області: рекреаційні ресурси м. Одеси та Одеської області є унікальними, мають історично-культурну цінність, естетичну привабливість.

Зіставлення інтегральних результатів оцінки забезпеченості туристсько-рекреаційними установами, ступенем сприятливості природно-кліматичних умов і ступеня віддаленості від морських узбереж показало, що регіон Одеської області відноситься до рекреаційно-привабливої території з позитивним балансом туристських потоків (найбільш сприятливі природно-кліматичними умови, з широким спектром індустрії відпочинку і розвинутою соціально-культурною інфраструктурою, зі спеціалізацією на бальнеологічних послугах, які мають вихід на морське узбережжя, та регіон який має значні фінансові ресурси розвитку рекреації).

Незважаючи на це, існує загрози та обмеження, які негативно впливають на розвиток рекреаційного простору та використання соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності. Використання даного методу в практичній підготовці студентів - соціальних педагогів дозволив нам навчити їх ідентифікувати проблеми і розробляти орієнтири розвитку власних рекреаційних ресурсів.

На підставі отриманих результатів SWOT-аналізу, які передбачали ідентифікацію і оцінки туристично-рекреаційних ресурсів студенти склали туристично-рекреаційний кластер м. Одеси й Одеської області. "Рекреаційно-туристичні кластери є об'єднаннями туристичних і споріднених підприємств, які зазвичай взаємодіють із науковими та освітніми установами, органами місцевої влади для підвищення конкурентоспроможності туристичних послуг на зовнішніх ринках [2].

3. Методиці виявлення рекреаційних навантажень, виходячи з норм рекреаційних навантажень, з метою їх оптимізації на природні комплекси, попередження їх деградації і збереження комфортних умов рекреаційної діяльності. Сутність цієї проблеми зводиться до обґрунтування екологічного навантаження на природні комплекси (що не перевищує меж їх природних відновлювальних здібностей) шляхом встановлення нормативів рекреаційного впливу на них.

Новизна формуючого експерименту полягає в розгляді професійної підготовки майбутнього соціального педагога як єдності трьох її станів: як процесу, як змістовного компонента, як стану базової готовності майбутнього соціального педагога до самостійної професійної діяльності, орієнтованої на реалізацію особистісного потенціалу студента - соціального педагога, а результатом підготовки є соціокультурний розвиток особистості та рекреаційна активність фахівця соціономічного типу.

В процесі дослідження передбачалося, що навчальний процес підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання соціалізуючого потенціалу рекреаційної діяльності повинен бути націлений на забезпечення позитивної мотивації до фасилітації й майстерності як необхідного регулятора їх майбутньої професії на основі дотримання безперервності, системності в організації процесу підготовки всередині циклу загальнопрофесійних і професійно-практичних дисциплін; орієнтація процесу професійної підготовки

на особистість як носія цінностей; створення комфортного психологічного клімату та емоційного стану; застосування інноваційних методів, які активізують креативні якості студентів. Результатом використання технологій соціально-культурної рекреації є поліпшення психофізіологічного статусу особистості; оптимізація соціально-психологічних відносин; формування рекреативної культури особистості.

Елективний спецкурс "Технології соціально-культурної рекреації", який був впроваджений у процес підготовки майбутніх соціальних працівників орієнтований на практичну підготовку студентів – соціальних педагогів до роботи щодо забезпечення рекреації різних соціальних груп, а саме:

- технології формування рекреаційних потреб і цінностей особистості (сфери реалізації – сукупність просвітньої, розвиваючої, розважальної, спортивно-оздоровчої діяльностей, інформаційна підтримка рекреаційної діяльності);

- технології стимулювання рекреаційної активності особистості (сфери реалізації – соціокультурний менеджмент, маркетинг культурних послуг);

- технології організації рекреативної діяльності (сфери реалізації – культурно-творча і соціально-педагогічна діяльність);

- технології формування установок і стилю рекреативної поведінки особистості (сфери реалізації – індивідуально-особистісна робота і соціально-психологічна підтримка);

- технологія організації рекреаційних заходів як event — організація унікальних подій на основі особистісних запитів і бажань (навчання ідеям, стратегіям, технікам, методам event, event-менеджменту, організації event-заходів).

Використання ресурсів event-технології, під якою розуміється інноваційна діяльність по залученню учасників освітнього процесу в event-заходи, суть яких зводиться до того, що кожне з них перетворюється на виняткову подію, насамперед, з точки зору учасників. Педагогічний потенціал "event-технології" як технології організації рекреативної та дозвільної діяльності дітей полягає: в реалізації особистісних запитів школярів у проведенні культурного дозвілля, в розкритті якостей і властивостей особистості, в їх розвитку, у формуванні комунікативної культури учасників event-заходів; в прояві навчальної функції event-заходів, в пізнанні навколишньої дійсності, в психолого-релаксаційному ефекті [1, с. 74].

В останні роки в сфері event-заходів активізувався такий напрямок, як соціокультурна анімація. Анімаційна діяльність - це "синергетична пригода" людини, при якій в самій людині виявляються приховані установки (структури-атрактори) на сприятливе і здорове майбутнє, яке стає способом побачити світ по-іншому, активно вбудуватися в цей світ, розглянути старі проблеми в новому світлі, переформулювати питання, переконструювати проблемне поле [1, с. 38] .

Прикінцевий етап експериментального дослідження довів можливість формування соціалізуючо-виховного рівня у студентів – соціальних педагогів, наявність якого говорить про орієнтацію на цілеспрямовану допомогу особистості у засвоєнні норм, правил и засобів рекреації, забезпечення формування рекреативних потреб и стилів поведінки.

Дане дослідження не претендує на вичерпний характер. Його перспективність може бути продовжена в наступних напрямках: розробка й впровадження моделі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності; розробка навчально-методичного забезпечення цілеспрямованого процесу професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання соціалізуючих можливостей рекреаційної діяльності у роботі з різними соціальними групами.

Література:

1. Голованова Н.Ф. Подходы к воспитанию в современной отечественной педагогике // Педагогика. – 2007. – № 10. – С.38-47.
2. Соколы И.И. Туристический кластер в Одесском регионе /И.И. Соколы, Е.Г. Бровкова, Е.В. Бровкова [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://hotelodessa.info/turizm-v-Ukraine/turisticheskij-klaster-v-odesskom-regione.htm>.
3. Солдатенкова М. Л. Подготовка социального педагога к организации культурно-досуговой деятельности // Педагогические науки. — 2010. — № 2. — С. 74–76.
4. Современная иллюстрированная энциклопедия / Под ред. проф. А. П. Горкина. – М.: Росмэн, 2006. – 264 с.